

پیامدهای امنیتی شهرک‌سازی در کرانه باختری طی دوره ۲۰ ساله (۲۰۰۰-۲۰۲۰)

Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)

 <https://doi.org/10.22067/pg.2021.71742.1072>

پژوهشی

ناصر رجب‌نژاد(دانشجوی دکتری جغرافیای سیاسی، گروه جغرافیا، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.)

nr.rajab91@gmail.com

محمد اخباری(دانشیار جغرافیای سیاسی، گروه جغرافیا، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. نویسنده مسئول)

dr.m.akhbari@gmail.com

علی بیژنی(استادیار جغرافیای سیاسی، گروه جغرافیا، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.)

bijani350@yahoo.com

چکیده

سازمان‌های صهیونیستی با نگاه پدافندی و تأمین امنیت رژیم اسرائیل، اقدام به تاسیس شهرک‌ها در کرانه باختری نمودند. در طی نیم قرن گذشته قدرت‌های مافیایی صهیونیستی با رانت‌های مادی و معنوی که از طرف افراد بانفوذ و همراهی کابینه عبری اسرائیل اقدام به توسعه جغرافیای شهرک‌ها در کرانه باختری در راستای منافع خود نمودند. با قدرتمند شدن شهرک‌ها، آنها اقدام به دخالت مستقیم در انتخابات، تصویب قوانین، تعیین بودجه و اعتبار، تعیین نخست‌وزیر و کابینه رژیم اسرائیل کردند که استمرار این روند موجب ناکارآمدی شکلی و محتوایی دموکراسی در اسرائیل شد و از طرفی در طی دو دهه اخیر ماهیت وجودی شهرک‌ها به عنوان معضلی امنیتی برای این رژیم درآمده به طوری که جامعه داخل اسرائیل مجبورند هزینه‌های تأمین امنیت شهرک‌ها را به صورت مادی و معنوی بپردازند. لذا این سؤال مطرح می‌شود که پیامدهای امنیتی شهرک‌سازی در کرانه باختری چیست و چگونه صورت‌بندی می‌شود؟ در پاسخ به این پرسش می‌توان گفت که اهداف اولیه تاسیس شهرک‌ها طی دوره ۲۰ سال گذشته تغییر کرده و محیط داخل رژیم اسرائیل را تحت تأثیر منفی قرار داده و موجب تضعیف امنیت ملی این رژیم در ابعاد مختلف شده است. این پژوهش به لحاظ ماهیت کاربردی و مبتنی بر روش توصیفی-تحلیلی و از طریق گردآوری اطلاعات و بررسی کتابخانه‌ای و اسنادی و منابع اینترنتی می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: امنیت، رژیم اسرائیل، کرانه باختری، شهرک‌سازی، پیامد

مقدمه:

در این پژوهش تلاش شده تا مباحث مربوط به شهرک‌سازی و اهداف پشت پرده آن و نقش آن بر امنیت اسرائیل مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد؛ چرا که به نظر می‌رسد این موضوع به دلیل موضوعات به ظاهر مهم‌تری چون مسئله اشغال

فلسطین، بیت المقدس، انتفاضه، کم تر مورد توجه پژوهشگران حوزه فلسطین اشغالی قرار گرفته و به تبع آن پژوهش کمتری درباره آن شده است.

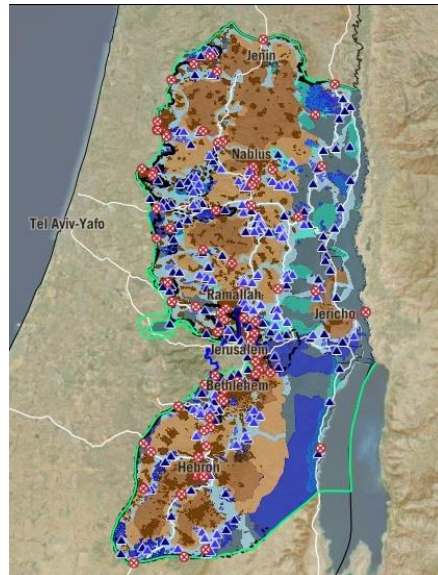
موضوع شهرک‌های اسرائیل از جمله مباحث مطرح در علوم سیاسی، امنیتی و نظامی که از قرن بیستم ظهور و بروز یافته و موضوعاتی چون اشغال سرزمین، تاثیر گذاری بر مرزها، مهاجرت و بحث‌های قومیتی و مذهبی که در اولین قدم با شهرک سازی بدنبال ساخت تاریخ و جغرافیا برای شکل گیری رژیم صهیونیستی در مناطق اشغالی بوده است. در طی ۷ دهه انتقال بیش از ۳ میلیون مهاجر به مناطق اشغالی و حمایت‌های همه جانبه اروپا و آمریکا از سیاست‌های اسرائیل، روز به روز نواحی دیگری از سرزمین‌های فلسطینی به اشغال اسرائیل در آمد و شهرک نشینان که بصورت ویژه مورد توجه دولت عبری بودند، خیلی سریع اقدام به تصرف سرزمینی و اشغال بیشتر اراضی فلسطین نمودند. حال اگر در این فضای سرزمینی اشغال شده، هم کوچ دادن مردم بومی صورت گیرد و هم اشغالگر دست به مهاجرت قوم خود به این سرزمین بزند پر واضح است که امنیت اولین متغیر و مولفه ناپایدار در آن سرزمین خواهد بود. با توجه به پیوستگی شهرک‌های ساخته شده توسط اشغالگران با شهرها و روستاهای ساکنان بومی و آمیختگی سرزمینی با همدیگر، چالش‌های امنیتی ایجاد می‌شود. در طی ۷۰ سال گذشته رژیم اسرائیل با کمک‌های مادی و معنوی به امید تامین امنیت خود ده‌ها شهرک در مناطق فلسطینی کرانه باختری ساخته، از آنجایی که انگیزه و اعتقاد افراد و نسل‌های مختلف قابل تغییر است به همین دلیل انگیزه و اعتقاد شهرک نشینان و مهاجران به رژیم اسرائیل نیز تغییر پذیر می‌باشد و شهرک‌ها دیگر همانند گذشته کارکرد تامین امنیت برای اسرائیل را ندارند بلکه به مرور زمان شهرک نشینان با کارکردهای ضد امنیتی علیه اسرائیل باری بر دوش اسرائیل شده اند. چگونه ممکن است که یک روز اسرائیل برای بسط قدرت خود با تمام توان شبکه‌های مالی و اقتصادی صهیونیستی اقدام به برنامه ریزی و مهاجرت میلیون‌ها یهودی از ده‌ها کشور به اسرائیل نماید و پس از گذشت ۷۰ سال خود این شهرک نشینان تبدیل به سیاه چاله ای در ابعاد سیاسی و امنیتی برای کابینه عبری شوند.

هدف از این تحقیق تبیین پیامدهای امنیتی شهرک سازی در کرانه باختری به منظور آگاهی بخشی به سیاستگذاران کشور و کاهش هزینه‌های امنیت ملی در مقابله با رژیم اسرائیل، تولید علم از طریق کشف و ترسیم واقعیات جهت گیری درست سیاست خارجی ایران در خصوص مساله فلسطین می‌باشد.

۱. بیان مساله

تاریخ غرب آسیا طی ۷۰ سال گذشته متأثر از رفتارهای شهرک سازی و شهرک نشینان در سرزمین‌های اشغالی فلسطین بوده که به مرور کارکرد آنها بر ساختار سیاسی و اجتماعی اسرائیل اثر گذار بوده و اثر پذیری اسرائیل از این قشر شتاب فزاینده ای گرفته است. در آغاز شهرک سازی و شهرک نشینان در سرزمین‌های اشغالی فلسطین فقط بر جامعه فلسطینی تاثیر مخرب و ویرانگر داشتند، ولی به مرور زمان استمرار سیاست شهرک سازی و کارکرد شهرک نشینان بر امنیت اسرائیل در داخل و خارج آن، تاثیر گذاشته و اثرات مخرب منطقه ای و فرامنطقه ای بر کابینه عبری ایجاد کرده است. حضور گسترده شهرک نشینان و شهرک سازی، جامعه داخلی اسرائیل را نیز دستخوش چالش و تحولاتی ساخته

بطوریکه اسرائیل هیچ وقت فکر نمی کرد در چنین تله فضایی شبیه سیاه چاله گرفتار شود و ساکنان شهرک‌ها خود به عنوان معضلی امنیتی برای رژیم اسرائیل درآیند. لذا این سوال پیش می‌آید که پیامدهای امنیتی شهرک سازی در کرانه باختری چیست و چگونه صورت بندی می‌شود؟ فرضیه ای که در پاسخ به این پرسش مطرح شده این است که اهداف تاسیس شهرک‌ها بعد از سال ۲۰۰۰ میلادی نسبت به قبل از ۲۰۰۰ میلادی تغییر کرده و محیط داخل رژیم اسرائیل را تحت تاثیر منفی قرار داده و موجب تضعیف امنیت ملی این رژیم در ابعاد مختلف شده است.

نقشه ۱.۱. پراکندگی عرب فلسطینی ● شهرک‌ها ▲ در کرانه باختری
 ماخذ: وبگاه (<https://ar.wikipedia.org/wiki>)

۲. روش تحقیق

تحقیق حاضر به لحاظ ماهیت و هدف کاربردی و از جنبه روش شناسی توصیفی- تحلیلی، اکتشافی است. مطالب تحقیق حاصل مطالعه کتابخانه ای، اسنادی، داده‌های آماری، تحلیل محتوا و بهره برداری از منابع رسمی و رسانه‌های داخل سرزمین‌های اشغالی گردآوری شده است. بدین گونه که ابتدا پس از ارائه مبحث نظری مرتبط با موضوع، سعی شده وضعیت شهرک سازی در کرانه باختری با مراجعه به آمارهای مستندات و با کمک نقشه‌های توصیفی به صورت کلی تشریح شود و سپس کارکردهای مختلف شهرک نشینان در طی دوره شکل گیری شهرک‌ها در رژیم اسرائیل و پیامدهای ابعاد امنیتی آن مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد.

۳. پیشینه پژوهش

شهرک سازی در سرزمین‌های اشغالی کرانه باختری موضوعی پیچیده و مرکب و همراه با ملاحظات تاریخی، سیاسی، جغرافیایی، اجتماعی و می‌باشد که در بستر زمان بیش از نیم قرن شکل گرفته و سر منشا حوادث تلخ در سرزمین فلسطین و منطقه را رقم زده است. در خصوص اهمیت و فایده شهرک سازی مطبوعات و رسانه‌های رژیم اسرائیل به تفصیل مطالبی را در فضای واقعی و مجازی انتشار داده اند و همچنین رسانه‌های عربی و فلسطینی به آسیب‌ها و

پیامدهای متاثر از شهرک سازی که دامنگیر یک نسل از فلسطینی شده را به صورت کتاب و مطالب مستند تاریخی انتشار داده اند که از جمله می توان به کتاب های زیر اشاره نمود:

نام کتاب	توضیح
ساختارهای صهیونیستی (Jaris, 2002: 455).	فصل دهم کتاب حدود ۶۰ صفحه به وضعیت شهرک ها در مناطق اشغالی پرداخته که شامل تاریخچه شکل گیری شهرک ها، نگاه احزاب سیاسی اسرائیل به شهرک ها، روند گسترش شهرک ها تا دهه ۹۰ میلادی، جداول پراکنندگی جغرافیایی شهرک ها در کرانه باختری اشاره نموده است
ماخذ شناسی اطلاعاتی رژیم اشغالگر قدس (Sadat, 2008: 11).	در ۳۳۱ صفحه به معرفی ۱۳۰ کتاب در خصوص رژیم اسرائیل و در ۲۰۰ صفحه به معرفی ۱۹۵ مقاله اشاره نموده است. این کتاب در راستای معرفی منابع تخصصی در همه موضوعات به ویژه استراتژیکی، نظامی، امنیتی و اطلاعاتی، سیاسی و ... به هدف بستر سازی جهت انجام مطالعات مربوط به رژیم اسرائیل است.
پایان اسرائیل؛ فروپاشی از درون (Karlstrom, 2020: 1).	"نبرد برای روح اسرائیل"، «منازعه»، «نابرابری»، «انتخابات»، «تفرقه» و «دموکراسی» عناوین فصول ۶ گانه این کتاب هستند. در بخشی از مقدمه این کتاب نوشته شده رژیم اسرائیل از آغاز اشغال فلسطین، از آنجا که رژیمی غیرطبیعی و فاقد مولفه های حقیقی دولت - ملت است، با تهدیدات متعددی از بیرون و درون مواجه بوده که میزان بقا و دوام آن را زیر سوال می برد.

همچنین می توان به پایان نامه سید احمد موسوی با عنوان " راهبرد شهرک سازی و تأثیر آن بر امنیت پایدار رژیم صهیونیستی " اشاره کرد. در آن پژوهش ضمن بیان روند شهرک سازی و تبیین چالش های رژیم صهیونیستی سعی شده تا در چارچوب نظریات کلاسیک ژئوپلیتیک، به این مسئله محوری پرداخته شود که راهبرد شهرک سازی، چه نقشی در تامین امنیت پایدار اسرائیل داشته است؟ اگر چه رژیم اسرائیل، پس از شکل گیری سیاست های امنیتی خود در جهت ایجاد امنیت پایدار از طریق شهرک سازی با ایجاد فضای حیاتی امنیتی باز تعریف کرد و با اتخاذ سیاست مهاجرت اجباری و یهودی سازی در کرانه باختری و قدس شرقی، به دنبال توسعه ارضی، اقتصاد و تغییر بافت جمعیتی این مناطق است. اما شهرک سازی به دلیل محیط امنیتی رژیم اسرائیل و عدم توانایی اسرائیل در تغییر گسترده ترکیب جمعیتی این مناطق، به گونه ای که اعراب در اقلیت قرار گیرند، منجر به امنیت پایدار اسرائیل نشده است (Mousavi, 2014: 22). به نظر می رسد این موضوع به دلیل موضوعات به ظاهر مهم تری چون مسئله اشغال فلسطین، بیت المقدس، انتفاضه، کم تر مورد توجه پژوهشگران حوزه فلسطین اشغالی قرار گرفته و به تبع آن پژوهش کمتری درباره آن شده و از طرفی به دلیل عدم انتشار کارکردهای امنیتی شهرک سازی و شهرک نشینان در کرانه باختری و سیاست سانسور نظامی فضای جغرافیایی مناطق اشغالی کرانه باختری کمتر به این موضوع پرداخته شده است.

۴. مبانی نظری

۴-۱ امنیتی سازی یک موضوع و به خطر افتادن امنیت

امنیتی ساختن به فرایندی گفته می شود که منجر به قرار دادن برخی موضوعات در چارچوب امنیت می گردد، در حالی که قبلاً در این حوزه قرار نداشته است (Khani, 2004:138). بوزان در خصوص امنیتی ساختن موضوع شش نتیجه را بیان می نماید؛ اول آنکه امنیتی ساختن یک گزینه سیاسی است، دوم آنکه امنیت پدیده ای قابل کشف نمی باشد؛ بلکه ساخته می شود، سوم آنکه امنیتی ساختن حاکی از نوعی ضرورت یا انتخاب جهت دار جهت حل مسئله می باشد؛ چهارم

آنکه امنیتی ساختن با مفهوم امنیت ایجابی متفاوت است. امنیتی ساختن بر خارج کردن یک موضوع از دستور کار طبیعی و عادی به دستور کار فوق العاده و اضطراری که استفاده از وسایل و ابزار غیر معقول را موجه می‌سازد، دلالت دارد. در حالی که امنیت ایجابی بر ارتقاء امنیت و بهبود امنیتی مرجع امنیت دلالت دارد؛ پنجم آنکه امنیتی ساختن دارای بار منفی و امنیت ایجابی دارای بار مثبت می‌باشد. ششم آنکه امنیتی ساختن در حوزه سیاسی - داخلی تعریف می‌گردد و استفاده از زور را از عرصه بین المللی به عرصه داخلی نیز می‌کشاند (Buzan, 1998: 30-29). همچنین هزینه‌های دفاع باعث کاهش توجه به سایر اهداف امنیت می‌شود. افزایش میزان هزینه‌ها در امور دفاعی طبق قاعده کمیابی منابع، منجر به کاهش سرمایه گذاری و توجه به سایر بخش‌ها خواهد شد و در نهایت مسائل امنیتی را در آن بخش‌ها افزایش خواهد داد. نمونه این وضعیت، اتحاد جماهیر شوروی سابق است که با صرف هزینه‌هایی هنگفت برای امنیت نظامی در کنار دیگر آسیب پذیری‌ها، ناامنی و بی ثباتی در بخش‌های اقتصادی و سیاسی را پدید آورد و منجر به اضمحلال آن رژیم گردید. همچنین مسلح شدن روز افزون ارتش، ضمن آنکه می‌تواند منجر به بالا بردن قابلیت دفاع و امنیت کشور شود، در همین حال نیز می‌تواند منجر به افزایش قدرت رهبران و محرک و انگیزه ای برای اقدام علیه رژیم مستقر گردد و امنیت دولت را به مخاطره می‌اندازد. از طرفی دفاع و قدرت به عنوان دو عامل اصلی تامین امنیت در درون خود پرورش دهنده ناامنی نیز می‌باشند. شاید بتوان گفت مانند مبحث مطلوبیت نهایی در اقتصاد، دفاع و قدرت تا اندازه ای در محور مثبت منحنی امنیت قرار خواهد داشت و از آن پس هر قدرت دفاعی و قدرت افزایش یابد، لزوماً به افزایش امنیت منجر نخواهد شد و احتمالاً دارای نتایج معکوسی نیز خواهد بود. (Khani, 2004: 160-157).

۴-۲ مرزهای سیاسی رژیم اسرائیل و کرانه باختری

مرزهای بین المللی به عنوان نقطه تماس میان کشورهای همسایه، در شکل دهی به مناسبات سیاسی و اقتصادی آنها نقش برجسته عهده دارند. مرزهای سیاسی مهم ترین عامل تشخیص و جدایی یک واحد متشکل سیاسی از واحدهای دیگر است و وجود همین خطوط است که وحدت سیاسی را در یک سرزمین که ممکن است فاقد هر گونه وحدت طبیعی یا انسانی باشد ممکن می‌سازد. مرزهای سیاسی خطوطی اعتباری و قراردادی اند که به منظور تحدید حدود یک واحد سیاسی بر روی زمین مشخص می‌شوند و از بحثهای اصلی و مهم در جغرافیای سیاسی به شمار می‌روند (Mir Haidar, Darreh, 2008: 161). سرزمین کرانه غربی رود اردن از شمال، غرب و جنوب به اسرائیل محدود می‌شود و در شرق آن مرزهای کشور اردن قرار دارد. از نظر جغرافیایی عرض فلسطین اشغال شده از سواحل دریای مدیترانه تا خط مرزی رود اردن حدود ۷۶ کیلومتر می‌باشد. مرز رژیم اسرائیل در شمال با لبنان ۷۹ کیلومتر (اندازه مرز شهرستان سلماص)، در شرق با سوریه ۷۶ کیلومتر (اندازه مرز شهرستان خوی)، در شرق با اردن ۲۶۸ کیلومتر (اندازه مرز شهرستان چابهار)، در غرب با دریای مدیترانه ۲۷۳ کیلومتر (اندازه مرز ایران با کشور قطر) و با مصر ۲۶۶ کیلومتر (اندازه مرز شهرستان سرخس)، در داخل با کرانه باختری ۳۰۷ کیلومتر (اندازه مرز شهرستان جاسک)، و با نوار غزه ۵۱ کیلومتر (اندازه مرز شهرستان آستارا) می‌باشد. (نقشه ۴-۱)

نقشه ۴-۱ رژیم اسرائیل و مناطق اشغالی

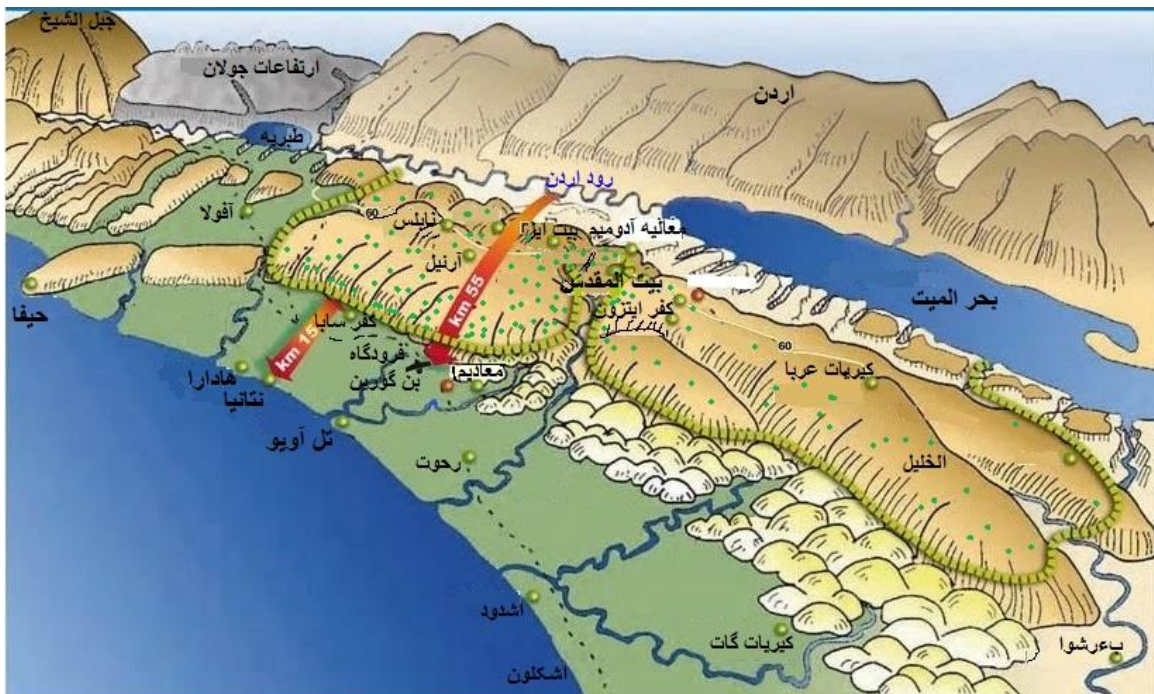
۴-۳ شهرک سازی در کرانه باختری

شهرک‌های یهودی نشین در مناطق اشغالی فلسطین، یکی از سیاستهای اصلی رژیم صهیونیستی در حفظ امنیت و تحکیم سلطه صهیونیسم بر سرزمینهای اشغالی، تأثیر بسزایی داشته است. این سیاست، در پی اجرای سیاست انتقال یهودیان به فلسطین، با هدف یهودی سازی این سرزمین، از زمان تشکیل اولین کنگره صهیونیستها در سال ۱۸۹۷ میلادی در دستور کار جنبش صهیونیسم قرار گرفت و از زمان تشکیل رژیم صهیونیستی نیز روند تصاعدی پیدا کرد. در تأیید این سیاست، گلدا مایر نخست وزیر وقت اسرائیل گفته است: "مرزهای مشخصی برای اسرائیل وجود ندارد و مرز اسرائیل تا جایی است که یهودیان در آن اقامت دارند (palpedia.maarefefelestin). از سال ۱۹۶۷ میلادی شهرک سازی و اسکان یهودیان در سرزمینهای اشغالی با طرح بزرگ شهرک سازی "ایگال آلون" در کرانه باختری آغاز شد. رژیم اسرائیل با سیاست اشغالگری خود مناطق مهم- راهبردی و دارای منابع طبیعی قابل توجه (از جمله آب- خاک مرغوب جهت کشاورزی- موقعیت استراتژیک- دسترسی به دریا و راههای منطقه ای و نیز دارای ملاک‌های مذهبی و) را با حمایت‌های مادی و معنوی برای ایجاد شهرک‌های صهیونیست نشین انتخاب می کنند و دست به ساخت و سازهای گسترده و اسکان یهودیان مهاجر می زند اسکان یهودیان مهاجر در این شهرک‌ها از نظر رژیم اسرائیل اشغال قطعی و غیرقابل بازگشت محسوب می شود نمونه عینی چنین فعالیتی در بیت المقدس اجرا شده است صهیونیست‌ها با ایجاد شهرک‌های یهودی نشین متعدد در شرق آن - راه دسترسی فلسطینیان را به بیت المقدس قطع و در صدد تکمیل پروژه اشغال آن برآمدند همچنین این اقدام راهی برای کوچاندن و آوارگی فلسطینی‌ها به حساب می آید شهرک سازی در استراتژی‌های اصلی رژیم صهیونیستی از چنان جایگاه مهمی برخوردار است که علی رغم تلاش‌های بین المللی و حتی آمریکا برای توقف توسعه شهرک‌ها این رژیم نه تنها توسعه شهرک‌ها را متوقف نکرده بلکه آن را به عنوان راهبردی

برای استمرار انتقال و اسکان یهودیان جهان به فلسطین ادامه داد. از نگاه صهیونیست‌ها تقریباً نیم میلیون یهودی در حال حاضر در بیش از ۱۴۰ شهرک شناخته شده و ۷۰ مورد شهرک "غیرقانونی" در اراضی اشغالی کرانه باختری زندگی می‌کنند. (israelhayom.com, 2020: 1)

۴-۴ قلمرو و توپوگرافی کرانه باختری

وسعت یک کشور یکی از عوامل مهم و اساسی در قدرت یک کشور محسوب می‌شود و در معادلات سیاسی و نظامی و اقتصادی کشورها از جایگاه مهمی برخوردار بوده و عاملی تعیین کننده است. وسعت سرزمین کرانه باختری ۲۱۸۰ مایل مربع (۵۶۵۰ کیلومتر مربع) است. کرانه باختری از نظر توپوگرافی یک کشور جلگه ای و مسطح محسوب می‌شود و بیش از ۹۰ درصد قلمرو این سرزمین را جلگه‌ها و دشت‌های مسطح نسبتاً بی عارضه تشکیل می‌دهد. از نظر جغرافیایی، کرانه باختری بیشتر متشکل از تپه‌های سنگ آهکی شمال - جنوب گرا (با نام متعارف تپه‌های سامریان در شمال اورشلیم و تپه‌های یهودیه در جنوب اورشلیم) با ارتفاع متوسط ۲۳۰۰ تا ۳۰۰۰ فوت (۷۰۰ تا ۹۰۰ متر) است. این تپه‌ها به سمت شرق و دره کم ارتفاع^۱ از رود اردن و دریای بحر المیت پایین می‌آیند. کرانه باختری کاملاً در سیستم زهکشی رود اردن قرار ندارد، زیرا مناطق مرتفع در غرب باعث سرچشمه نهرهایی می‌شوند که از غرب به دریای مدیترانه می‌ریزند. توپوگرافی کرانه باختری نشان می‌دهد که زمین‌های بین دریا تا خط سبز کرانه باختری یعنی ۱۵ کیلومتر عمق نوار ساحلی بدون ارتفاع می‌باشد و عملاً ساکنان کرانه باختری مشرف بر نوار ساحلی رژیم اسرائیل هستند. (نقشه ۴-۲)

¹ Great Rift

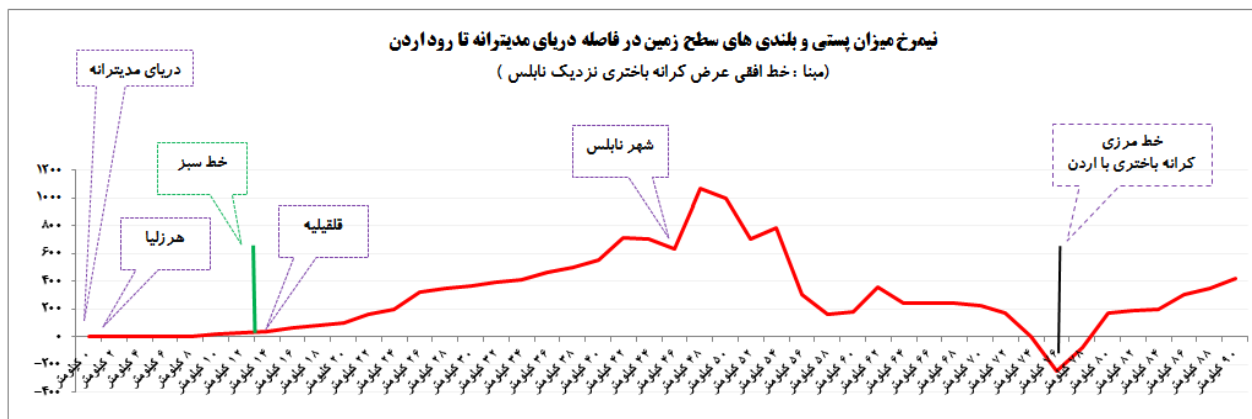
نقشه ۴-۲ توپوگرافی موقعیت جغرافیایی و پستی و بلندی‌های کرانه باختری

ماخذ: (Authors)

۵. یافته‌ها

۱-۵ استراتژی توسعه سرزمینی با شهرک سازی

کرانه باختری پوشیده از کوه است که از شمال به جنوب کشیده شده است. از دیدگاه نظامی، هر کس بر این ارتفاعات مسلط باشد کنترل دشت ساحلی سمت غرب کوه، و دره رود اردن در شرق را نیز در دست خواهد داشت. اگر دیدگاه ایدئولوژیک مهاجران اسکان یافته یهودی را کنار بگذاریم، که زندگی را در مکانی که یهودا و سامره (کرانه باختری) می‌خوانند طبق کتاب مقدس شان حق خود می‌دانند، دیدگاه نظامی اسرائیلی‌ها این است که نباید به هیچ نیروی غیر اسرائیلی اجازه داد که کنترل این بلندی‌ها را به دست گیرد، چون می‌تواند با سلاح سنگین به دشت ساحلی که ۷۰ درصد جمعیت اسرائیل در آن ساکن است شلیک کند. مهم‌ترین جاده‌های کشور هم از این دشت می‌گذرد، و بسیاری از شرکت‌های موفق فناوری، فرودگاه بین‌المللی و بیشتر صنایع سنگین اسرائیل هم در این بخش قرار دارد. از طرفی مسافت بین مرز کرانه باختری تا تل‌آویو در باریک‌ترین بخش حدود ۱۴ کیلومتر است، و از طریق کرانه باختری هر ارتش نصف و نیمه‌ای هم می‌تواند اسرائیل را دو شقه کند (Scarlett, 2020: 194). بر پایه همین نگاه پدافندی سازمان‌های یهودی از اوایل قرن بیستم به تدریج شهرک‌های یهودی نشین (موشاو و کبیوتص) را ایجاد کردند. این شهرک‌ها زمینه جذب یهودیان و سازماندهی آنها قبل از تشکیل رژیم اسرائیل را فراهم کرد. این رژیم برای اینکه از عمق سرزمینی کافی برخوردار باشد بخش‌های مرغوب و استراتژیک از کرانه باختری را طی ۵۰ سال گذشته با ساخت شهرک در لابه لای روستاها و شهرهای فلسطینی این مناطق را به اشغال خود درآورده است که در شکل زیر نیمرخ عرض محدوده تل‌آویو تا دره اردن ترسیم شده است.

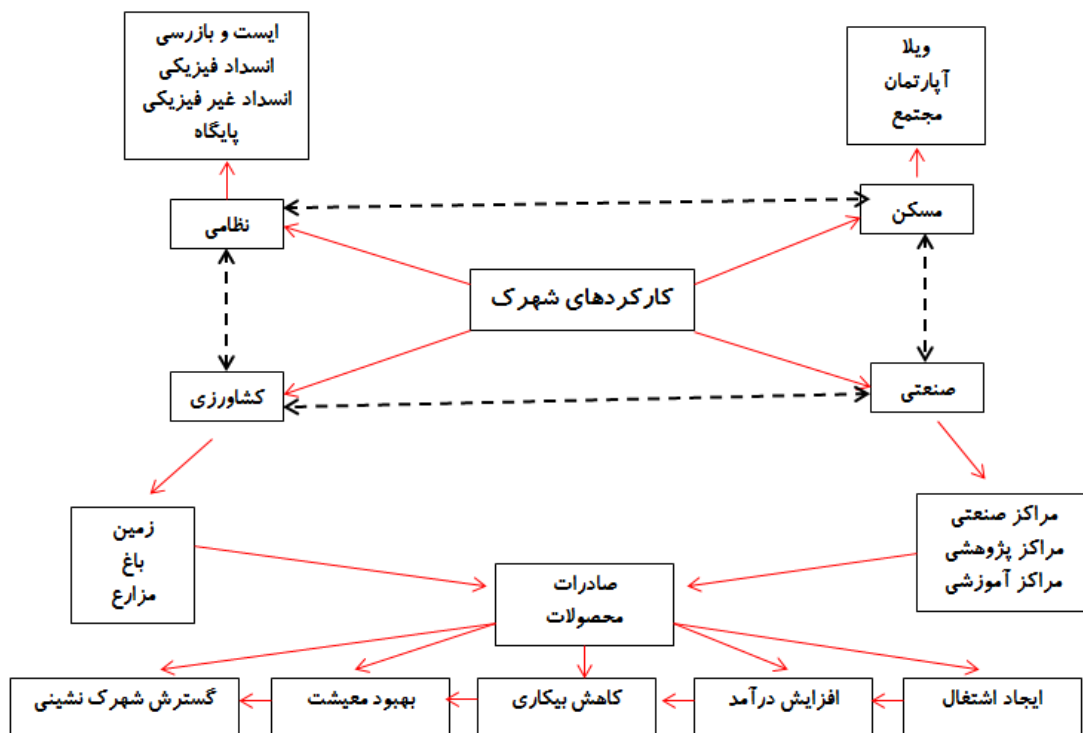

نمودار ۵-۱. نیمرخ پستی و بلندی سطح زمین در فاصله دریای مدیترانه تا رود اردن

ماخذ: (Authors)

پدیده مهاجرت نه تنها به بهبود نیروی متخصص و کارا کمک کرد بلکه در شکوفایی صنایع مادر و اساسی اسرائیل نقش بسزایی داشت. بخش ساختمان و برج سازی رونق گسترده‌ای پیدا کرد به علاوه این که یهودیان مهاجر اموال فراوانی را

با خود به فلسطین می‌آوردند (Al-Rawi, 1985: 47). طبیعی است که این مهاجرت‌گزینی بر وضعیت جامعه یهودیان و به تبع آن افزایش جمعیت آنها تأثیرات مثبتی داشته باشد. اسرائیل بسیاری از منابع مالی خود را برای اعطای امتیازات و خدمات اجتماعی به مهاجران بسیج کرد. حجم تسهیلات و خدمات اجتماعی که این دولت برای هر فردی اختصاص می‌دهد بسیار بالاست. با توجه به این برنامه خدماتی اسرائیل برای اولین فرزند خانواده تسهیلات زیادی را در اختیار خانواده اش قرار می‌دهد و به همان مقدار هر اندازه که جمعیت خانواده افزایش یابد تسهیلات نیز افزایش می‌یابد (radis, 2003: ۱). با افزایش تعداد شهرک‌ها و شهرک‌نشینان در کرانه باختری، اسرائیل با ایجاد مراکز نظامی جهت تامین امنیت آنها و راه اندازی تاسیسات زیر بنایی و جاده و راه آهن و احداث پروژه‌های بزرگ اقتصادی و کشاورزی و ارائه تسهیلات ویژه به شهرک‌نشینان نمود. در پی سرمایه‌گذاری‌های مستمر اسرائیل در مناطق شهرک‌نشین، این مناطق خیلی سریع توسعه یافته و شهرک‌نشینان صاحب سرمایه‌های کلانی شده و گسترش شهرک‌نشین استمرار یافت. در طی دوره گذشته رژیم اسرائیل با مهاجرت، خلأ جمعیتی خود را پر و میان جمعیت عرب‌ها و یهودیان توازن برقرار نمود تا این که اوضاع سر و سامان پیدا کرد و مقامات اسرائیلی شمار زیادی از فلسطینیان را به خارج تبعید کردند و در نتیجه بافت جمعیت فلسطین با این تغییرات اجباری به نفع یهودیان رقم خورد. شهرک‌ها ۴ کارکرد ویژه داشتند، با تصرف جغرافیا ساخت مسکن و باغ و کشاورزی، احداث پایگاه نظامی و ایجاد مراکز اقتصادی را دنبال می‌نمودند و در نهایت با تولید محصولات کشاورزی و صنعتی آن را به خارج صادر می‌نمودند و به مرور وضعیت اقتصادی شهرک‌نشینان تقویت می‌شد و مجدداً زمینه گسترش شهرک‌ها و اشغال مناطق جدید در دستور کار قرار می‌گرفت. در شکل زیر اینفوگرافی کارکرد شهرک‌ها را که موجب بهبود وضعیت شهرک‌نشینان و توسعه و گسترش شهرک‌ها شده را نشان می‌دهد.

شکل اینفوگرافی کارکرد شهرک‌ها

ماخذ: (Authors)

صهیونیست‌های با نفوذ و قدرتمند با در اختیار گرفتن زمام امور شهرک‌ها روز به روز بر اجرای طرح‌های توسعه طلبانه ژئوپلیتیک شهرک‌ها را ارتقا می‌بخشند، در حال حاضر ۳ درصد صهیونیست‌ها ۶۰ درصد زمین، کیبوتص‌ها، موشاوها و شهرک‌های مدرسه را در کرانه باختری در اختیار دارند (haaretz.co.il, 2019: 4). یکی از افراد بانفوذ در عرصه شهرک‌ها شلدون آدلسون (سرمایه دار بزرگ صهیونیست) بود، رسانه‌های اسرائیل مأموریت اصلی شلدون آدلسون در کنگره جهانی یهودیان را آوردن یهودیان دیاسپورا به اسرائیل معرفی می‌کردند. وی معتقد بود که تورات نمی‌گوید اسرائیل باید دموکراتیک باشد". او با توسعه شهرک سازی هرگز سرنوشت خود را با سرنوشت جامعه داخل اسرائیل پیوند نداد، و صدمات زیادی به دموکراسی در داخل اسرائیل وارد کرده است، وی کمک کرد تا بافت‌های اجتماعی در اسرائیل به مرز نابودی برسد، آدلسون مبالغه‌آمیز گفتی را به اهدافی اهدا کرد که باعث پیشرفت برنامه و چهره او و نتانیاهو شود ولی دموکراسی را در اسرائیل نابود کرد (haaretz, 2021: 1).

۵-۲ بودجه‌های شهرک سازی دو دهه اخیر

بر اساس گزارشی که در سال ۱۳۸۵ به نخست وزیر اسرائیل ارائه شده، نشان می‌دهد که از سال ۱۹۶۷ طی ۴۰ سال گذشته، کابینه اسرائیل مبلغی بالغ بر ۶۳ میلیارد شیکل (۱۵ میلیارد دلار) یعنی ۱۵ درصد از تولید ناخالص ملی - را صرف شهرک سازی در کرانه باختری کرده است. گفتنی است که نیمی از این هزینه توسط وزارت دارایی کابینه اسرائیل و نیم دیگر نیز از محل سرمایه گذاری‌های خصوصی تامین شده است (ynetnews.com, 2006:1). همچنین بر

اساس گزارش مرکز امور اجتماعی اسرائیل، بودجه‌های اختصاص یافته به شهرک نشینان کرانه باختری بالغ بر دو برابر اسرائیلی‌های ساکن شهرها و روستاهای داخل اسرائیل است. طبق این گزارش بین سال‌های ۱۹۹۱ تا سال ۲۰۱۲ هر شهرک نشین ساکن کرانه باختری مبلغی حدود ۶۷۵ دلار در سال دریافت کرده است در حالی که ساکنان شهرهایی مثل تل آویو، رعنانا و بئر السبع تنها حدود ۴۷۳ دلار در سال دریافت کرده اند، این در حالی است که هر شهروند عربی ساکن اسرائیل تنها ۱۸۶.۵ دلار دریافت کرده است. در سال ۲۰۱۲ هزینه‌های هر شهرک نشین حدود ۱۶۰۸ دلار برای هر فرد بوده است (Adfa, 2014: 1).

همچنین آمار منتشر شده توسط وزارت دارایی رژیم اسرائیل نشان می‌دهد که هزینه اسرائیل در کرانه باختری در سال ۲۰۱۷ به ۱.۶۵ میلیارد شیکل افزایش یافت، از ۱.۱۹ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۶ این ارقام شامل هزینه برای پروژه‌های عمرانی عمومی، مانند جاده‌ها، مدارس، مراکز اجتماعی، کنیسه‌ها، مراکز خرید و پارک‌های صنعتی کمک‌های مالی ویژه برای دولت‌های محلی و یارانه‌های امانی می‌شوند. ساخت مدارس بیشترین رشد را در سال ۲۰۱۷ در مناطق داشته اند که ۶۸ درصد افزایش یافته و ساخت و ساز جاده ۵۴ درصد افزایش یافته است (Times of Israel, 2019: 1). شهرک‌ها قطب اقتصادی بزرگی هستند که در اقتصاد اروپا و آمریکا عجین شده اند به عنوان مثال خانواده فالیک فلوریدا، صاحبان فروشگاه‌های مختلف Duty Free Americas، یک سرمایه گذار عمده در شراب سازی هستند. تحقیقات آسوشیتدپرس سال ۲۰۱۹ نشان داد که این خانواده طی یک دهه گذشته حداقل ۵/۶ میلیون دلار به شهرک نشینان در کرانه باختری و شرق بیت المقدس کمک کرده است. از سال ۲۰۰۰، آنها حداقل ۱.۷ میلیون دلار به سیاستمداران طرفدار اسرائیل در ایالات متحده اعم از دموکرات‌ها و جمهوری خواهان از جمله ترامپ کمک کرده اند (msn.com/en-us/news,2020: 1).

علاوه بر اقدامات ذکر شده، بانک‌ها نیز به ثبات شهرک‌های موجود کمک می‌کنند و امکان گسترش منطقه ساخته شده و تصرف سرزمین فلسطین را فراهم می‌کنند و الحاق منطقه را ارتقا می‌بخشند. انجمن بانک‌ها در اسرائیل و پنج بانک بزرگ و چهار بانک دیگر - بانک‌هاپوالیم، بانک تخفیف، بانک میزراهی تفهوت و اولین بانک بین المللی بیشترین همکاری را با شرکت‌های سازنده شهرک در کرانه باختری می‌نمایند (hrw.org, 2017: 1) همچنین بانک‌های بزرگ رژیم اسرائیل خدماتی را ارائه می‌دهند که به حمایت از شهرک‌های غیرقانونی و گسترش آنها با تأمین اعتبار پروژه‌های ساختمانی، ارائه وام به شوراهای شهرک‌ها (مقامات محلی) و وام به خریداران شهرک‌ها شامل می‌شود. (hrw.org, 2018: 1) با این حال بعد از شکل گیری "شورای عالی برنامه ریزی و ساخت و ساز در کرانه باختری" طی ۲۰ سال گذشته طبق رویه رژیم اسرائیل هر سه ماه یک جلسه منظم برای تصویب برنامه‌های ساخت و ساز و اسکان جدید، از جمله توسعه زیرساخت‌ها در شهرک‌ها و گسترش فضای عمومی در آنها را عملیاتی می‌نماید.

۳-۵ رقابت انتخاباتی کنست (پارلمان) در جهت توسعه شهرک‌ها

^۲ واحد پول رژیم اسرائیل، هر دلار ۳.۵ شیکل

یکی از مساله‌های مهم و تأثیر گذار بر انتخابات کنست موضوع املاک و مستغلات می‌باشد. مساله مسکن چنان مهم و جزو اولویت‌های تأثیر گذار در هر دوره انتخابات کنست است که صهیونیست‌ها بر روی آن مانور می‌دهند. نیر شمل، مدیر عامل شرکت اسنیر می‌گوید: "زمینه املاک و مستغلات یکی از موضوعات اصلی در هر کارزار انتخاباتی در کنار امنیت، اقتصاد، رفاه، بهداشت و غیره است. تأثیر املاک و مستغلات در تمام جنبه‌های زندگی ساکنان چشمگیر است، رهبران احزاب در اسرائیل به منظور کسب رای جامعه شهرک نشینان برنامه‌هایی نظیر؛ خصوصی سازی کمیته‌های برنامه ریزی و ساخت و ساز در اسرائیل و ایجاد رقابت، مسکن عمومی به عنوان شرط اخذ مجوزهای ساختمانی، کاهش مالیات بر سرمایه گذاران، توسعه قطارهای پر سرعت و مناطق اشتغال، ... را اجرایی می‌نمایند (Shaml, 2019: 1). مقامات احزاب سیاسی به منظور خدمت فرا قانونی به شهرک‌ها تلاش می‌نمایند که رویه‌های غیر قانونی شهرک نشینان را به صورت رسمی قانونی نمایند. بطوریکه کابینه رژیم اسرائیل لایحه ای در حمایت از شهرک نشینان مبنی بر قانونی کردن پاسگاه‌های غیر قانونی در کرانه باختری، این لایحه اجازه می‌دهد ۷۰ پاسگاه در کرانه باختری ظرف مدت دو سال مجاز شوند. با توجه به فضای انتخابات در سرزمین‌های اشغالی و به منظور کسب رای شهرک‌ها، کنست رأی مقدماتی را برای قانونی کردن پاسگاه‌های کرانه باختری مجوز رسمی اعطا می‌کند (Jerusalem Post, 2021: 1). از زمان اشغال فلسطین مهاجران و یهودیان خارج از سرزمین‌های اشغالی با سفر به سرزمین‌های اشغالی منافی را رقم زده که هنوز در کشورهای دیگر ساکن هستند. در سال ۲۰۲۰ لایحه جدید در کنست پیشنهاد شد که طبق آن رژیم اسرائیل موظف است با رهبران یهودی در دیاسپورا در مورد قوانینی که مربوط به موضوعاتی است که برای همه یهودیان جهان از اهمیت ویژه ای برخوردار است، مشورت کند. اعضای دیاسپورا یهودی در حال حاضر بیش از حد در امور اسرائیل تأثیر دارند. از این رو، نه تنها خارجی‌ها بر سیاست مهاجرتی اسرائیل تسلط دارند، بلکه از نظر مدیریت اسرائیل بر اراضی عمومی نیز قدرت چشمگیری دارند. (Shvili, 2020: 1)

۵-۴ نقش آفرینی شهرک‌ها در تشکیل کابینه یا فروپاشی کابینه اسرائیل بعد از سال ۲۰۰۰

رژیم اسرائیل طی ۷۳ سال گذشته تاکنون ۲۴ دوره انتخابات کنست داشته و ۳۶ کابینه تشکیل داده است، بطور متوسط طول عمر هر دوره کنست ۳ سال و کابینه ۲ سال بوده است. دلیل اصلی فروپاشی کنست یا کابینه موضوع شهرک‌ها بوده است. نفوذ شهرک‌ها در شکل گیری کابینه‌ها چنان بوده که این رژیم در طی ۳ سال گذشته توان تشکیل کابینه را نداشته است به همین دلیل مقامات سیاسی همیشه بدنبال جلب رضایت سرمایه گذاران شهرک‌ها و ساکنان آن بوده اند. نتانیا هو با تخصیص اعتبار مالی به شهرک‌ها توانسته حمایت اکثر آنها را کسب نماید، شورای شهرک نشینان با حضور در دفتر نتانیا هو در اورشلیم (بیت المقدس غربی) با صدور بیانیه حمایت از نخست وزیر نتانیا هو اعلام کرده اند: "آقای نخست وزیر، روسای شهرک در یهودا، سامریا (کرانه باختری) و دره اردن ابراز حمایت خود و تقویت دوستی با شما می‌کنند. ما می‌خواهیم شاهد نعمت مداوم شما برای کشور اسرائیل باشیم. ما در کنار شما هستیم." (haaretz.co.il, 2019: 1). در کرانه باختری اجرای سیاست شهرک سازی، رفته رفته در برنامه‌های حزبی و انتخاباتی تجلی یافته و شناسایی مناطق اصلی برای اسکان یهودیان و شهرک سازی، تامین ردیف بودجه ای اعتبارات امنیتی استراتژیک و سیاست توسعه طلبانه

در آن مناطق مشخص می‌شود. این تبعیض چنان سازمان یافته است که اعتراض و تظاهرات احزاب مخالف هم تأثیری ندارد. لیونی وزیر خارجه سابق اسرائیل معتقد است نتانیاهو فردی است که دموکراسی را از بین می‌برد و جامعه اسرائیل را از بین می‌برد. و نخست وزیر در این مساله مسئول هستید و نمی‌توانید دموکراسی را قربانی کنید (haaretz.co.il, 2020: 1). توجه به یک اقلیت شهرک نشین کارکردهای دموکراسی و انتخابات آزاد را از بین می‌برد.

شهرک نشینان علاوه بر انتخابات اسرائیل، با ورود مستقیم به عرصه رقابت‌های انتخابیاتی آمریکا به نفع کاندیدای مورد نظر خود تبلیغات می‌نمایند بطوریکه برای انتخاب مجدد ترامپ در آمریکا مراسم نیایش و دعا برگزار کردند (ynetnews.com, 2020: 1). همچنین برخی از مقامات سیاسی آمریکا با حضور در شهرک‌های کرانه باختری بدنبال اهداف سیاسی آینده خود هستند. پمپئو در آخرین سفر قبل از تشکیل دولت بایدن با سفر به کرانه باختری از برخی پروژه‌های شهرک‌ها بازدید نمود، بازدید پمپئو از کارخانه شراب سازی پساگات³ و تولید محصولی جدید با برند پمپئو نشان دهنده برنامه ریزی برای انتخابات ۲۰۲۴ آمریکا می‌باشد. قبل از پمپئو، مایک‌هاکی فرماندار سابق آرکانزاس برای مبارزات انتخاباتی ریاست جمهوری ۲۰۱۶ ایالات متحده در سال ۲۰۱۵ از شهرک‌ها بازدید کرد (Lazarov, 2020: 1).

وضعیت شهرک‌ها در کرانه باختری و وضعیت محیطی رژیم اسرائیل به سمتی می‌رود که اسرائیل فارغ از تمامی تهدیدات خارجی، در درون با وضعیت ناامنی مواجه شده است. یووال دیسکین رئیس سابق شاباک (سرویس امنیت داخلی اسرائیل) در این راستا اعلام کرد، اسرائیل اگر اکنون شرایط خود را اصلاح نکند، زمانی ارزشمند را از دست خواهد داد و ممکن است «دولت اسرائیل» چند سال بعد در چنین روزی کاملاً نابود شده باشد. وی به بحران سیاسی که امروز گریبانگیر صهیونیست‌ها شده اشاره و عدم موفقیت در تشکیل یک کابینه پایدار و با ثبات را یک نمایش سیاسی بیهوده توصیف کرد که در شرایط بحرانی اسرائیل، فرصت پرداختن به مسائل استراتژیک و حاکمیتی که با تشدید شیوع کرونا افزایش یافته را می‌گیرد. همچنین تغییرات جمعیتی و اجتماعی و اقتصادی که ماهیت اسرائیل را تغییر می‌دهد و پس از یک نسل تهدیدی جدی برای موجودیت آن محسوب می‌شود. اختلافات داخلی اسرائیلی‌ها در حال شدت گرفتن است و در حالی که شکاف میان احزاب راست گرا و چپ گرا بیشتر از شکاف میان یهودیان و اعراب شده، عدم اعتماد به موسسه‌های حاکمیتی در حال افزایش است، فساد در دستگاه حاکمیتی و داخلی بیداد می‌کند، همبستگی اجتماعی بسیار کم بوده و رهبری اسرائیل فاقد الگوی مشخص و کارآمد است. بسیاری از اسرائیلی‌ها ثمره ذهنیت عصبانی «میکی زوهار» (رئیس ائتلاف کابینه رژیم اسرائیل) هستیم و کاملاً روشن است که دولت اسرائیل قادر به اداره بسیاری از مناطق خود در النقب، الجلیل و قدس نیست. با توجه به واقعیت‌های موجود و اطلاعات اداره مرکزی اسرائیل به زودی می‌فهمیم که بعد از ۴۰ سال نیمی از «شهروندان» اسرائیل، حریدی (شهرک نشینان) و عرب خواهند بود. بسیار مهم است که ما بفهمیم امروز عامل مشترک میان این دو جامعه چیست و چگونه بعد از گذشت سی یا چهل سال موجودیت اسرائیل را تحت تأثیر قرار می‌دهند. طی سال‌های گذشته «دولت‌های» مختلف اسرائیل این دو گروه جمعیتی را نادیده گرفتند. بنابراین هر دو گروه به اندازه کافی در نهادهای اجتماعی و اقتصادی اسرائیلی ادغام نشده و علاوه بر

³ Psagot

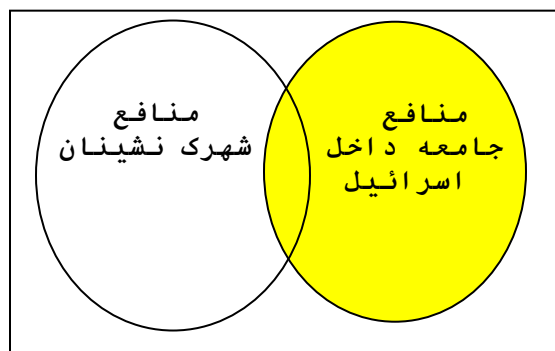
آن هیچ یک از آنها بار نظامی و خدماتی اسرائیل را بر دوش نداشته اند. به این ترتیب سرانجام اسرائیل قادر به کنترل آنها نخواهد بود. به اعتقاد وی جامعه اسرائیل در این شرایط قادر به مقاومت در برابر چالش‌های اقتصادی و اجتماعی و امنیتی نخواهد بود و نکته خطرناک‌تر ماجرا آنجاست که بسیاری از اسرائیلی‌ها ترجیح می‌دهند در کشورهای دیگر و جدا از هم زندگی کنند (ynetnews.com, 2020: 1).

۵-۵ تضاد منافع شهرک‌ها با ساکنان داخل اسرائیل

یهودیان ساکن اسرائیل معتقدند که شهرک‌ها به عنوان صاحبان منفعت و قدرت در سرزمین‌های اشغالی، با نفوذ در منابع مادی و معنوی قدرت رژیم اسرائیل، و با انتخاب ساختار اداری، عوامل و عناصر همگرا، به قدرت دسترسی پیدا کرده و واژه امنیت ملی با سیاق خود را بازتعریف می‌نمایند و نتیجه اقدامات صاحبان قدرت موجب شکل‌گیری ساختاری متناسب با نظر آنها برای به حداکثر رساندن میزان اشرافیت کنترل جامعه داخل اسرائیل انجام می‌دهند. دسترسی شهرک‌ها به قدرت را می‌توان در سه محور ذیل بیان نمود:

۵-۵-۱ منافع ناهمسو:

بر اساس واقعیت‌های حاکم بر تصمیم‌گیری شهرک‌ها، منافع شهرک‌ها و منافع جامعه داخل اسرائیل به ندرت می‌توانند یکی باشند. فرآیند سنتی تصمیم‌گیری چنین فرض می‌کند که منافع هر دو یکی است.

شکل ۵-۱. تضاد منافع جامعه اسرائیل و شهرک نشینان

شهرک نشین بر اساس رهیافت‌های مادی و معنوی دنبال توسعه خود هستند و این به نفع جامعه داخل اسرائیل نیست. همچنین شهرک نشینان بدلیل نگاه ایدئولوژیکی و فرهنگی و ارتباط محفلی با سیاستمداران در داخل اسرائیل از جایگاه سیاسی بالایی برخوردارند به همین دلیل شهرک‌ها از نظر وزن رای دهی در انتخابات تاثیرگذارترین گروه تلقی می‌شوند.

۵-۵-۲ کنترل منابع کلیدی:

شهرک‌ها با نفوذ در حوزه تصمیم‌گیری کلان در داخل سرزمین‌های اشغالی، با کسب قدرت تلاش نموده اند تا با کنترل منابع، اولویت‌ها و ملاحظات دیپلماتیک و امنیتی را از زاویه شهرک‌ها معرفی کنند.

۵-۵-۳ حضور در مرکز قدرت:

شهرک‌ها با قرار گرفتن و واقع شدن در مراکز قدرت از طریق پارلمان و کابینه امنیتی می‌توانند تصمیم گیرنده در حوزه‌های دیپلماتیک، سیاسی و امنیتی باشند. زیرا پست و جایگاه به آنها اجازه می‌دهد وظایف و یا کارکردهای خود را منسجم کرده و یا وابستگی‌های به داخل جامعه اسرائیل و سایرین را کاهش دهند. شهرک‌ها در واقع در پی حداکثر کردن قدرت و تثبیت وضعیت خود در رقابت با جامعه داخل اسرائیل هستند. این گروه در عرصه سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و امنیتی در بین تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی‌ها نقش ایفا می‌نمایند که منجر به افزایش قدرت ژئوپلیتیکی شهرک‌ها می‌شود.

۶. تجزیه و تحلیل

صهیونیست‌ها هدف شان از شهرک‌سازی تأمین و نگهداری مناطق اشغال شده سال ۱۹۶۷ و ایجاد امنیت برای یهودیان ساکن مناطق ۱۹۴۸ بوده است. جامعه اسرائیل دارای سه ویژگی مهم است و همه رخدادهای مربوط به اسرائیل مرتبط با این سه ویژگی است: نخست این که، اکثریت جامعه از مهاجران یا فرزندان آن‌ها تشکیل شده است؛ دوم این که این جامعه، جامعه اسکان یافتگان است، بدین معنا که این جامعه صرفاً جامعه مهاجران تلقی نمی‌شود، بلکه در نتیجه فعالیت‌های توسعه طلبانه تشکیل شده است؛ سوم تنوع قومی جامعه اسرائیل است. این تعدد خرده فرهنگ‌ها، اقوام و زبان‌ها ناهمگونی‌هایی را در جامعه اسرائیل ایجاد کرده است. این ناهمگونی‌ها در قالب قومیت‌ها، فرهنگ‌ها و نگرش‌های مختلف مذهبی تجلی پیدا کرده و به شکاف‌های اجتماعی منجر شده که با توجه به ورود مهاجران جدید و توسعه روز افزون شهرک‌ها روند موجود امنیت پایدار اسرائیل را تهدید می‌کند.

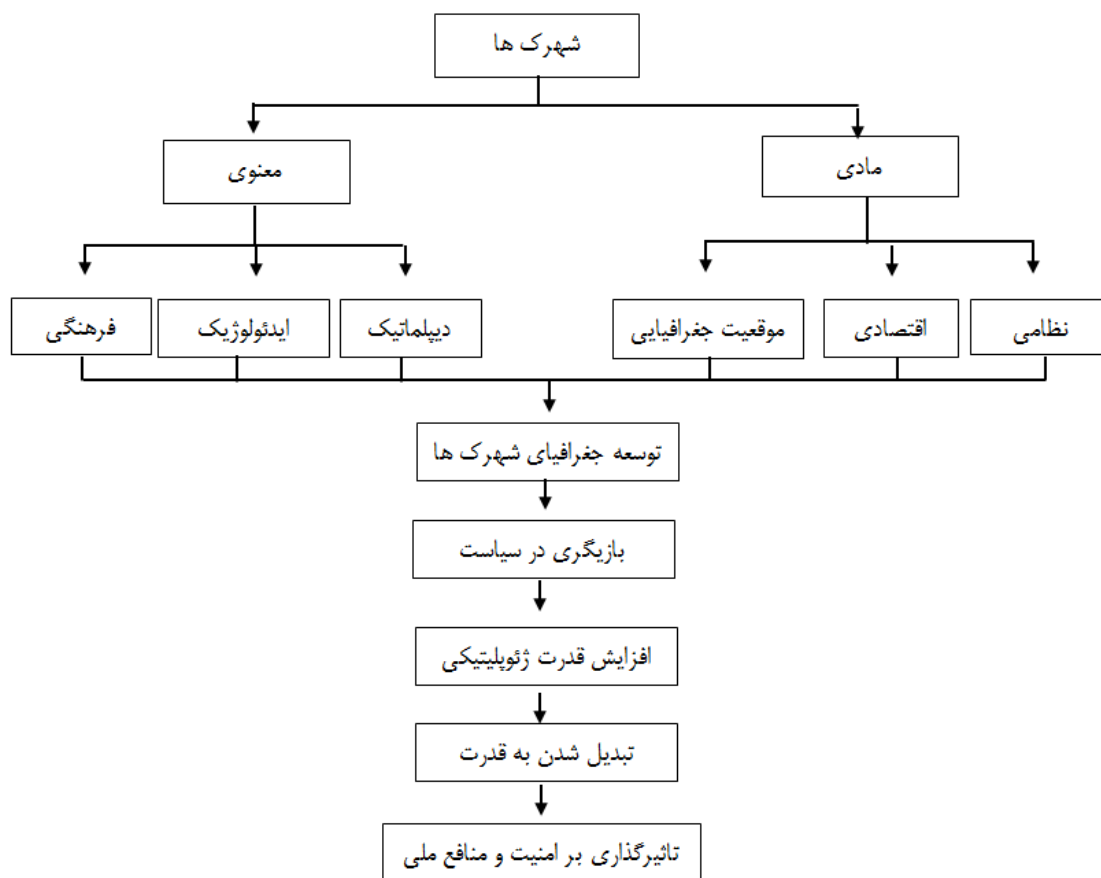
امنیت همواره مهمترین عامل برای جذب شهرک‌نشینان و مهاجران جدید به سرزمین‌های اشغالی و فراهم کردن امکانات رفاهی برای آنها به شمار رفته است. از منظر جغرافیایی - سیاسی، مهاجرت در سازماندهی سیاسی، فرهنگی - اجتماعی و اقتصادی فضای اسرائیل، پتانسیل بالایی برای ایجاد مشکلات مختلف امنیتی از قبیل «از نظر پراکندگی جغرافیایی جمعیت»: شکل‌گیری الگوی توزیع ناهماهنگ جمعیت، تشدید ناهنجاری‌های فضایی در شطرنج تنوع زبانی و قومی اسرائیل، خلق توپوگرافی ناهنجار فرهنگی - هویتی، تضعیف و تشدید حس تعلق مکانی در میان گروه‌های مختلف جمعیتی مهاجر، خلق فضاهای انفجار آمیز و فاقد یکپارچگی فرهنگی - هویتی در مراکز مهاجرپذیر و از نظر ساختار سیاسی - اقتصادی - فرهنگی متمرکز در سرزمین‌های اشغالی، تشدید روزافزون جابه‌جایی‌های جمعیتی در مناطق اشغالی در انطباق با الگوی شکل‌گیری جغرافیای قدرت، تشدید رابطه مرکز - پیرامون میان جغرافیای قدرت (مراکز مهاجرپذیر) و جغرافیای فقر، خلق و تشدید انواع شکاف‌های فضایی (سیاسی - اقتصادی - فرهنگی) میان مرکز و پیرامون سرزمینی - قومیتی، در مناطق اشغالی دارد که می‌توان گفت آینده امنیت اسرائیل با شهرک‌سازی نسبت عکس دارد. یعنی با گسترش شهرک‌سازی، امنیت در سرزمین‌های اشغالی کاهش می‌یابد. یافته‌های موجود نشان می‌دهد که شهرک‌سازی بر اساس رهیافت و راهبرد تأمین امنیت اسرائیل پایه‌گذاری شده ولی بعد از سال ۲۰۰۰ میلادی و تخلیه نوار غزه و جنگ ۳۳ روزه صهیونیست‌ها هیچ وقت فکر نمی‌کردند ساکنان شهرک‌ها خود به عنوان معضلی امنیتی برای

اسرائیل در آیند! بطوریکه یوال دیسکین رئیس سابق شاپاک (سازمان امنیت داخل رژیم اسرائیل) در این زمینه اعلام کرد که "اگر اسرائیل اکنون شرایط خود را اصلاح نکند، زمانی ارزشمند را از دست خواهد داد و ممکن است [دولت اسرائیل] چند سال بعد در چنین روزی کاملاً نابود شده باشد اکنون تغییرات جمعیتی و اجتماعی و اقتصادی ماهیت اسرائیل را تغییر می‌دهد و پس از یک نسل تهدیدی جدی برای موجودیت آن محسوب می‌شود". (Diskin, 2021: 1). در حال حاضر شهرک سازی و شهرک نشینان نفوذ و قدرت زیادی در کابینه اسرائیل دارند و بر این اساس خواسته‌های خود را به شکل‌های فراقانونی و غیر قانونی دنبال می‌نمایند، به مرور زمان و استمرار این فرهنگ باعث شده که شهرک نشینان معضل امنیتی جدی برای اسرائیل و ساکنان اسرائیل مطرح شوند. بر این اساس در طی چند سال گذشته اسرائیل بیش از هر زمانی در عرصه بین‌المللی منزوی تر شده و هر روز با مصادیق و چاله‌های امنیتی جدیدی مواجه می‌شود، لذا به همین دلیل یکی از ماموریت‌های فعلی پلیس و مسئولین امنیتی اسرائیل کنترل و مهار شهرک نشینان تعریف شده است.

همچنین شهرک نشینان ظرفیت و قابلیت و نقش فعال و اثر گذاری در عرصه انتخابات اسرائیل دارند و به همین دلیل احزاب سیاسی همیشه بدنبال کسب رای این جمعیت بوده اند. چرا که این احزاب، آینده خود و دسترسی به منابع قدرت را در گرو حمایت از شهرک سازی‌ها می‌بینند و از طرفی شهرک نشینان هم امنیت خود را در گرو انتخاب کسانی می‌بینند که از سیاست شهرک سازی و افزایش قدرت ژئوپلیتیکی شهرک‌ها حمایت می‌کنند. برخی از رهبران اسرائیل با قربانی کردن امنیت ملی اسرائیل بدنبال اهداف حزبی خود می‌باشند، به همین دلیل در انتخابات احزاب اسرائیل با بحران‌های اجتماعی و اقتصادی متعددی روبرو می‌شوند که پاشنه آشیل صهیونیست‌ها در حال حاضر و آینده نزدیک می‌باشد.

۷. نتیجه گیری

نتایج مطالعات نشان می‌دهد که در دوره ۲۰ ساله (۲۰۲۰-۲۰۰۰) در شهرک‌های کرانه باختری قدرت‌های مافیایی با رانت‌های مادی و معنوی که از طرف افراد بانفوذ در جامعه صهیونیستی و کابینه اسرائیل، تحت عنوان تصرف غیر قانونی زمین و ساخت و ساز و توسعه شهرک سازی در کرانه باختری و تزریق جمعیت در آنها، در اختیارشان قرار می‌گیرد موجب قدرتمند شدن توان مالی و نفوذ شرکت‌های صنعتی و ساخت و ساز جریان مافیایی در داخل این رژیم می‌شود.

ماخذ: (Authors)

شهرک‌سازی و شهرک‌نشینان با قدرت سیاسی و نفوذ زیادی که دارند بر امنیت و منافع ملی تأثیر گذار بوده و تنها بدنبال منافع خود هستند و سرنوشت ساکنان اسرائیل اهمیتی نمی‌دهند و با رفتارها و اقدامات خود باری ضد امنیتی بر دوش جامعه داخل این رژیم هستند و عملاً از جامعه داخل به عنوان نیروی پدافندی برای تامین امنیت خود استفاده می‌کنند.

خصائصی چون نژادپرستی، توسعه‌طلبی و تروریسم دولتی، با رفتار عملی تل‌آویو در باب تأسیس شهرک‌ها عجین شده و همین امر باعث شده که ملاحظات امنیتی، حجم عظیمی از استراتژی ملی این رژیم را دربرگیرد. شهرک‌نشینان در ابتدا اثرات منفی در محیط اجتماعی با فلسطینی‌ها داشتند ولی به مرور پس از گذشت ۷۳ سال مطالبات و نیازها این جمعیت با سایر ساکنان سرزمین‌های اشغالی متفاوت است، بطوریکه وضعیت شکننده جغرافیای ژئوپلیتیکی سرزمین کرانه باختری، بحران‌های متعدد در نظام حکومتی و جامعه اسرائیل باعث پیچیدگی این موضوع شده است و محیط داخل اسرائیل را تحت تأثیر منفی قرار داده و دامنه آن طی سنوات اخیر موجب ایجاد سیاه‌چاله‌هایی در حوزه امنیت ملی و کاهش امنیت در رژیم اسرائیل شده و عملاً جامعه داخل اسرائیل نقش پدافندی در تامین امنیت شهرک‌ایفا می‌نمایند و استمرار روند فعلی همانند کاتالیزوری است که بستر ساز فروپاشی اسرائیل را بسیار کمتر از دو دهه آینده رقم خواهد زد.

قدردانی

با توجه به اینکه مقاله مستخرج از رساله دکتری می‌باشد، لذا نویسندگان از حمایت‌های مادی و معنوی معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز و همه کسانی که در نگارش مقاله حاضر با نظرات سازنده و اصلاحی خود بر غنای آن افزوده‌اند، کمال تشکر را دارند.